

Van achter de Waterlinie

Zoals hun beroep betaamt zeggen ze het uiterst vriendelijk, de zeven ambassadeurs die door *NRC Handelsblad* gevraagd zijn wat ze anno 2011 van Nederland vinden. Ze spreken hun verwondering en verbazing uit over de ommezwaai die ons land op het terrein van buitenlandse politiek heeft gemaakt. Maar ze hoeden zich om een oordeel, laat staan een veroordeling uit te spreken. Het zijn echte diplomaten, altijd correct en zeer voorkomend.¹ Maar pas op. Het is niet niks als zeven in Den Haag gestationeerde ambassadeurs een gelijk-luidend antwoord geven op een dergelijke vraag. Als buitenlanders staan ze aan de ene kant ver genoeg van de Nederlandse politiek en maatschappij af om objectief te kunnen zijn. En aan de andere kant zijn ze als getrainde professionele waarnemers in staat om hierover met gezag te spreken. Er is dus echt iets aan de hand met ons landje. De ambassadeurs vinden

king en de bestuurlijke elite. Terwijl die laatste sterk kosmopolitisch gericht is, toont de gemiddelde Nederlander de laatste jaren steeds meer nationalistische trekken. Bij de laatste Tweede Kamerverkiezingen heeft zich dat vertaald in een verschuiving van de traditionele bestuurspartijen naar meer populistische partijen op de beide flanken. Hierdoor is de bestuurlijke elite in verwarring. Haar vanzelfsprekende rol als voorhoede van de natie is haar ontnomen en heeft plaats gemaakt voor een wispelturig populisme. De straat lijkt meer te regeren dan de regering, politici luisteren meer naar de *polls* dan naar de experts. Want het populisme maakt, geholpen door de zegeningen van de moderne techniek, iedereen tot expert. En iedereen kan telkens en overal zijn mening laten horen.

Van achter de veilige Waterlinie wordt het buitenland met argusogen bekeken en becommentarieerd. Of het nu gaat om de euro, de Arabische Lente, Angela Merkel of Nicolas Sarkozy, iedereen heeft het gemunt op onze welvaart en is dus uit op onze centen. Gevraagd naar een oplossing voor welk buitenlands probleem dan ook zal de gemiddelde Nederlander snel geneigd zijn zich nog verder op dat vertrouwde bastion terug te trekken.

Wat betekent deze metamorfose nu voor de Nederlandse defensieorganisatie en voor de bestuurlijke elite daarbinnen, het officierskorps? De gevolgen voor de organisatie zijn de laatste maanden goed zichtbaar geworden. Letterlijk heeft het de krijgsmacht een miljard gekost. Zonder een gedegen onderbouwing heeft de regering dit voorstel gedaan en is de Kamer daarmee akkoord gegaan. Defensie zit,

Nederland gedraagt zich provinciaals en sluit zich af van de buitenwereld

Nederland verward en introvert geworden. Nederland gedraagt zich provinciaals en sluit zich af van de buitenwereld. Anders gezegd, het verschuilt zich dus weer achter de beroemde Waterlinie en dat roept vragen op in het buitenland.

Er zijn momenteel meer van dergelijke analyses. Daarin wordt betoogd dat er een groeiende kloof zichtbaar is tussen de Nederlandse bevol-

¹ 'Nederland is teveel met zichzelf bezig', *NRC Handelsblad*, 29 oktober 2011.

net als ontwikkelingssamenwerking en de kunsten, in de verkeerde hoek. De organisatie wordt gelukkig nog net niet met dezelfde minachting behandeld, maar dat scheelt niet veel.

Eigenlijk nog verontrustender is dat ook de militaire uitzendingen in dit troebele vaarwater terecht zijn gekomen. De discussies rond de politiemissie naar Afghanistan en de recente missie voor de kust van en boven Libië kunnen helaas niet echt verheffend genoemd worden. Dat de gemiddelde Nederlander zich hierin misschien wat kort door de bocht uitlaat is tot daar aan toe. Maar ook de Nederlandse politiek bekijkt deze zaken steeds meer vanuit partijpolitiek oogpunt en belang. Het aloude idee dat de krijgsmacht een instrument, een zeer bijzonder werktuig met specifieke eigenschappen, in handen van de politiek is, lijkt daarmee vervallen. Politici houden angstvallig de voorkeuren van hun achterban in de gaten en stemmen van daaruit voor of tegen een bepaalde missie. De politiemissie balanceert zodoende al maanden op het slappe koord en de recente missie bij Libië mocht daarom vooral geen offensief karakter hebben. Bij elke oprisping raadplegen de media een willekeurige straat in Nederland en komt de vraag weer boven of de missie niet moet worden beëindigd. Als de geallieerden dat destijds ook zo hadden gedaan was Nederland nooit bevrijd.

De verwarring onder de huidige politiek-bestuurlijke elite raakt dus ook de bijzondere relatie tussen de politiek en de krijgsmacht. En juist bij dit onderwerp is dat erg onwenselijk. Het militaire instrument beoogt immers politieke kracht, duidelijkheid en standvastig-

heid in de internationale arena uit te stralen. Het huidige Haagse gesteggel op de vierkante centimeter wordt door vriend noch vijand begrepen en eerder gezien als teken van zwakte. Daarbij veronderstelt internationale samenwerking op het terrein van veiligheid en defensie een zekere wederkerigheid. Dat Nederland zich nu achter de Waterlinie kan over-

Wie anderen de kastanjes uit het vuur laat halen krijgt onherroepelijk de rekening gepresenteerd

geven aan navelstaren is alleen mogelijk doordat anderen op dit moment de kastanjes uit het vuur halen. Die rekening komt er onherroepelijk aan. Ze zeiden het wat vriendelijker, maar dat is wat die zeven ambassadeurs bedoelden.

De problematische manier waarop Nederland momenteel met zijn krijgsmacht omspringt zou beter voor het voetlicht moeten worden gebracht. En hier is, denken wij, een schone rol voor het lezerspubliek van dit tijdschrift – het officierskorps voorop – weggelegd. De Nederlandse bevolking en ook de politici hebben nog steeds veel vertrouwen in hun militairen. Daarnaast zijn die, qua opleiding en ervaring, in staat de problematiek te verduidelijken en oplossingen aan te dragen. Waar de beslissingsbevoegdheid ligt is duidelijk, maar ook is duidelijk dat *wij* Nederland weer van achter de Waterlinie zullen moeten halen. ■